

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในงานส่งเสริมการเกษตร
ในจังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นายถิรยุทธ ฉันทิกุล

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

รองศาสตราจารย์ ดร. ไพบุลย์	สุทธสุภา	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ชัย	พัฒนพงศา	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัชจวน	สาณะเสน	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปราณี	บุญถนอม	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในงานส่งเสริมการเกษตร
ในจังหวัด เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาลักษณะพื้นฐานทางด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ
สังคมและจิตวิทยา ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรของลักษณะพื้นฐานดังกล่าวกับการมีส่วนร่วมใน
งานส่งเสริมการเกษตร และจัดลำดับความสำคัญของการมีส่วนร่วม ตลอดจนระบุถึงปัญหาและอุป
สรรคต่าง ๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรของผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การศึกษานี้ทำโดย การสำรวจข้อมูล โดยการสุ่มตัวอย่างจากผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ในจังหวัด เชียงใหม่ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวนผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตัวอย่างทั้ง
หมดมี 190 คน ทำการรวบรวมข้อมูลโดยวิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ เพื่อให้ผู้นำกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่างกรอกแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่า ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในระดับ 10,000-20,000 บาทต่อปี มีพื้นที่ถือครองเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง แต่มีขนาดค่อนข้างเล็กคือเฉลี่ย 2.3 ไร่/ครอบครัว ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในด้านการเป็นประธานและกรรมการของกลุ่มมาก่อนและเคยเข้ารับการศึกษาอบรมในเรื่องการเกษตร ตลอดจนมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรค่อนข้างสม่ำเสมอ และมีความเชื่อถือในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรค่อนข้างดี และมีความมุ่งมั่นในชีวิตในทางที่ดี

กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรที่ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับสูง ได้แก่ การเข้าร่วมตัดสินใจในงานพัฒนาหมู่บ้าน การนำข่าวสารไปสู่เพื่อนบ้าน การเข้าร่วมประชุมและการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ การให้ความร่วมมือในโครงการ การให้คำปรึกษาแก่เพื่อนบ้าน การนำความรู้ใหม่ ๆ ไปถ่ายทอด การแสดงความคิดเห็นและวางแผนในโครงการ การพบปะตามจุดนัดพบ การให้ความร่วมมือในการทำแปลงสาธิต การปรึกษาปัญหาแก่นักวิชาการและการออกเยี่ยมเยียน ทั้งหมดเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรที่ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวค่อนข้างดี

ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและจิตวิทยา พบว่า การมีส่วนร่วมในงานส่งเสริมการเกษตรมีความสัมพันธ์กับตัวแปรต่าง ๆ คือ การรับรู้ในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร ความเชื่อถือในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและความต้องการหรือความมุ่งมั่นในชีวิตไปในทางที่ดี มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในงานส่งเสริมการเกษตรมากขึ้น ถ้าผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรับรู้หรือเข้าใจในวัตถุประสงค์และในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร กล่าวคือ ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรมากขึ้น ถ้าเขาเข้าใจในวัตถุประสงค์และในการดำเนินการส่งเสริมการเกษตร เช่น การส่งเสริมการเกษตรต้องสอดคล้องกับปัญหาและความต้อง

การของเกษตรกรในชนบท การส่งเสริมการเกษตรมุ่งชี้แนะให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเองเป็นหลัก และงานส่งเสริมการเกษตรเป็นงานที่ชักจูงให้เกษตรกร รวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อดำเนินการธุรกิจ เกษตรในท้องถิ่นเป็นต้น ความเชื่อถือในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ รู้สึกสบายใจ และเป็นกันเอง เมื่อพูดคุยกัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ถือว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ ความชำนาญที่เชื่อถือได้ เป็นต้น ส่วนผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีความต้องการหรือความ มุ่งหวังในชีวิตไปในทางที่ดี เช่น เป็นที่นับหน้าถือตาในชุมชน เป็นเกษตรกรตัวอย่างแก่เพื่อนบ้าน มีบ้านที่สวยงามกว่าเดิม จะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเกษตรมากกว่าคนอื่น ๆ

ปัญหาและอุปสรรคที่ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรพบมากได้แก่ ขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดของการส่งเสริมการเกษตร ขาดความเข้าใจและความเคลื่อนไหวในทาง ธุรกิจ ขั้นตอนการปฏิบัติงานมีมาก นโยบายไม่สอดคล้องกับความต้องการและความไม่พร้อมในด้าน ฐานะทางเศรษฐกิจในการให้บริการแก่สมาชิก

ข้อเสนอแนะจากผลของการศึกษาครั้งนี้ คือกรมส่งเสริมการเกษตรจะต้องประชาสัมพันธ์ งานส่งเสริมการเกษตรให้มากขึ้น เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเข้าใจในวัตถุประสงค์ของงานส่งเสริมการเกษตรให้มากขึ้นว่า กรมส่งเสริมการเกษตรทำอะไรอยู่ กิจกรรมทั้งหลายต้องสอดคล้อง กับปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในชนบท เพื่อที่จะทำให้ เกษตรกรยอมรับนวัตกรรมเกษตร ได้ดียิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่เคหกิจ) ต้องทำตัวให้เป็นกันเองต่อเกษตรกรหรือกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ปฏิบัติตัวให้เป็นที่น่ารักใคร่น่านับถือแก่เกษตรกร มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ รู้จักวิทยาในการเข้าถึงประชาชนนั่นเอง เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรจะต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ ความชำนาญในเรื่องการเกษตรเพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อที่เกษตรกรหรือผู้นำแม่บ้านเกษตรกร จะได้รับความศรัทธาความเชื่อถือ ในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร นอกจากนี้กรมส่งเสริมการเกษตร ควรจะมีการประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หรือ แม่บ้านเกษตรกรดีเด่น เพื่อที่จะทำให้เขาเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นที่นับหน้าถือตาในชุมชนและ เป็นแม่บ้านเกษตรกรตัวอย่างแก่เพื่อนบ้าน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถ้ากรมส่งเสริมการเกษตรสามารถ ทำได้ ก็จะทำให้แม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในงานส่งเสริมการเกษตรมากขึ้นอย่างแน่นอนในอนาคต

Thesis Title The Participation of Farmer's Housewife Group
 Leaders in Agricultural Extension Work in
 Changwat Chiang Mai

Author Thirayudh Chantikul

M.Sc. (Agriculture) Agricultural Extension

Thesis Examining Committee :

Assoc.Prof.Dr.Paiboon	Suthasupa	Chairman
Assist.Prof.Dr.Narinchai	Patanapongsa	Member
Assist.Prof.Runjuan	Sanasen	Member
Assist.Prof.Pranee	Boonthanom	Member

Abstract

This study is an attempt to investigate personal characteristics, economic, social and psychological factors of farmer's housewife group leaders, study factors affecting their participation in agricultural extension work, prioritize the importance of participation and identify various problems and constraints concerning agricultural extension activity.

Data collection has been conducted by simple random sampling method from 190 farmer's housewife group leaders by the method of mailed questionnaire.

From the research results, it has been found that most of farmer's housewife group leaders are in the middle ages, having four years of formal education, possessing agriculture as main occupation, earning income 100,000-20,000 Baht per year per household and occupying self-owned land in a small scale averaged 2.3 rai per household. Most of them used to be the chairperson and committee members of the housewife groups before. They have experienced agricultural training, regularly contacted with extension agents, fully trusted with extension agents, thoroughly realized the objectives of agricultural extension policy and having positive expectation of life.

Agricultural extension activities that farmer's housewife group leaders have highly participated are : village development decision making, information transfer to neighbours, meeting attendance and information gathering. Other activities include extension project cooperation, advisory services for neighbouring farmers, transfer of new technology to neighbours, project planning and showing opinions, meeting at the meeting place, demonstration plot cooperation and consultancy with subject matter specialists.

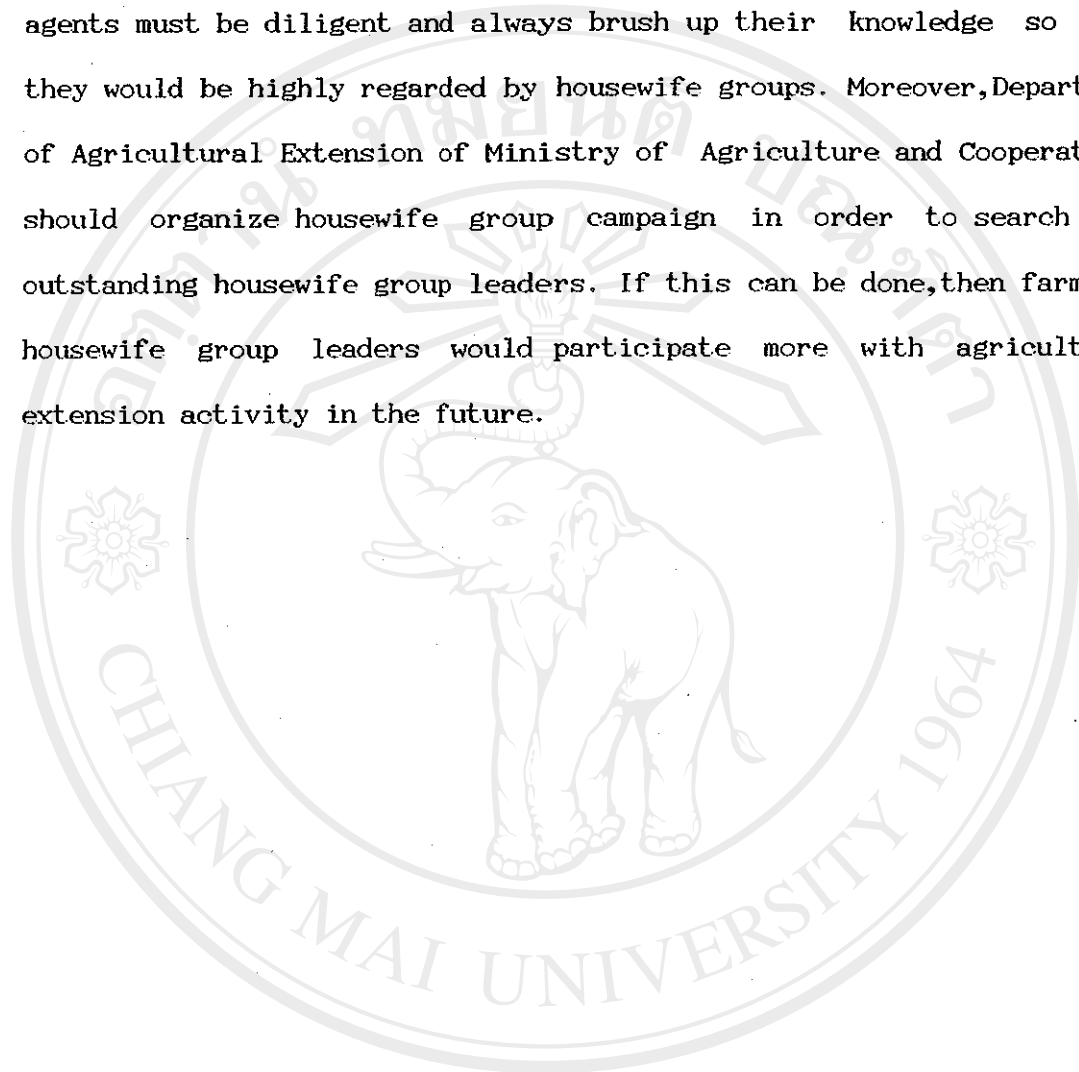
Concerning to the relationship between the participation of farmer's housewife group leaders and various factors (personal characteristics, economic, social and psychological), it is found that agricultural extension activity participation being highly associated with the recognition of the importance of agricultural extension policy, trustworthy of extension agents and positive expectation of

life. This means that farmer's housewife group leaders tend to participate more in agricultural extension activity if they realize or understand the objectives of agricultural extension work. The objectives of agricultural extension are to serve the problems and needs of the local people, to help the people to help themselves and to mobilise the farmers to organize themselves to do agribusiness in the rural areas. Trustworthy of extension agents enables the farmer's housewife groups to participate more with agricultural extension, because they will feel free and happy discussing problems with agricultural extension agent and, at the same time, extension agents must be knowledgeable, skillful and reliable. In addition, housewife group leaders who have strong desire and positive expectation of life (for example, to be well known and outstanding in the community) tend to participate with agricultural extension activity more than others.

Most problems and constraints faced by farmer's housewife group leaders are lack of equipments, lack of understanding in agricultural extension and agribusiness and agricultural policy does not respond with the needs of the rural people (especially the housewife groups).

As a consequence, it is recommended that agricultural extension work has to respond with the problems and needs of people so that they would adopt agricultural innovations easily and willingly. Agricultural extension agents (especially home economists) have to know how to approach local people, being reliable and ambitious

in doing extension work. This means that agricultural extension agents must be diligent and always brush up their knowledge so that they would be highly regarded by housewife groups. Moreover, Department of Agricultural Extension of Ministry of Agriculture and Cooperatives should organize housewife group campaign in order to search for outstanding housewife group leaders. If this can be done, then farmer's housewife group leaders would participate more with agricultural extension activity in the future.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ สำเร็จได้ด้วยความรู้ความช่วยเหลือของรองศาสตราจารย์ ดร. ไพบูลย์ สุธงส์ภา ประธานกรรมการที่ปรึกษาและสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ชัย พัฒนพงศา กรรมการที่ปรึกษาและสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัฐจวน สาณะเสน กรรมการที่ปรึกษาและสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปราณี บุญถนอม กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ช่วยเหลือให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดุษฎี ณ ลำปาง หัวหน้าภาควิชาส่งเสริม การเกษตร ตลอดจนคณาจารย์ภาควิชาส่งเสริมการเกษตรทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ สั่งสอน และช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณแววม่วง หิรัญรังสิต งานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สำนักงานเกษตร จังหวัด เชียงใหม่ และประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัด เชียงใหม่ ในการให้ข้อมูล เป็นอย่างดียิ่ง

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอน้อมระลึกถึงพระคุณของครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ สถาบันการศึกษาทุกแห่งที่ได้เคยศึกษา เพื่อนนักศึกษาปริญญาโททุกท่าน และยิ่งใหญ่กว่าสิ่งใด ๆ ทั้งปวง คือ พระคุณของพ่อ แม่ ที่ให้กำลังใจ กำลังทรัพย์ในการศึกษาของผู้วิจัยตลอดมา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved